

Titel: II.

Citation: "II.", i *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind I. Spalte 1-1476*, s. 4.
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/text/jura-texts-g01-shoot-chptrd1e408.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind I. Spalte 1-1476*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

II.

§ 4 fastsætter, at den i Kongeloven fastsatte Arvefølge er fremdeles gjældende, og tilføier, at den kun kan forandres efter Forslag fra Kongen og med den forenede Rigsdags Samtykke, hvorved endda fordres $\frac{3}{4}$ Stemmer. Man antager, at Udkastet har villet indrømme en sådan Mulighed af Arvefølgens Forandring til enhver Tid, selv efterat f. Ex. en ny fra Kongelovens Bud afvigende Arvefølge var antaget, og man drister sig ikke til at fraråde en sådan Bestemmelse. Men det er bemærket, at Ordet „Den“ i Begyndelsen af anden Sætning måske strengt taget kun går på „den i Kongeloven fastsatte Arvefølge.“ For at fjerne enhver Tvivl foreslår man at ombytte Ordet „Den“ med „Arvefølgen“.

Det anmærkes iøvrigt, i Anledning af Udtrykket „den forenede Rigsdag, at de blandt os, der udtale sig imod Tokammerindretningen, naturligviis forbeholde sig ved et senere Afsnit at gjøre deres Indsigelser gjældende.

5

§ 5. Når det i denne Paragraph hedder, at Kongen ikke uden Rigsdagens Samtykke tillige kan være Regent i nogen anden Stat end Hertugdømmerne Holsteen og Lauenborg, har man vel ingenlunde havt Noget at erindre mod den her udtalte Tanke, men Flere have dog fundet, at Tanken ikke var heldigt udtrykt, idet man her synes at have betegnet Hertugdømmerne Holsteen og Lauenborg som Stater i en bestemtere og skarpere Forstand end dette efter disse Medlemmers Mening kan erkjendes. Andre have vel ikke indrømmet denne Påstand, idet de antage at Ordet „Stat“ i vor Lovgivning, som i den almindelige Sprogbrug, har en så vid og ubestemt Betydning, at dette Ords Benyttelse i denne Paragraph neppe kan misbilliges, fra hvilken Opfattelse af Hertugdømmerne Holsteens og Lauenborgs Forhold man end går ud; men de have dog ønsket om muligt at undgåe en Udtryksmåde, der vækker Anstød. Udvalgets Flerhed har troet, at Tanken blev betegnet aldeles utvetydigt, når man sagde: Kongen kan ikke uden Rigsdagens Samtykke blive Regent i nogen fremmed Stat. Ved denne Affattelse lader man det nuværende Forhold til Hertugdømmerne Holsteen og Lauenborg, hvor Kongen er den lovlige Regent, og naturligviis uden noget Samtykke af den danske Rigsdag vedbliver at være det, aldeles urørt; derimod opstilles den bestemte Regel for Fremtiden, at en dansk Konge ikke kan vorde Regent i nogen fremmed Stat uden Rigsdagens Samtykke. Det kan neppe miskjendes, at denne Affattelse lader det nuværende Forhold til Holsteen og Lauenborg aldeles urørt, og derimod indeholder det fornødne Forbehold mod fremtidige Muligheder.

Udvalgets Minoritet (bestående af) har dog ikke fundet sig tilfredsstillet ved Majoritetens Forslag, fordi navnlig Udtrykket blive formeentlig kunde misforståes. Den indstiller derfor, at Paragraphens Tanke udtrykkes på følgende Måde:

Kongen kan uden Rigsdagens Samtykke kun tillige være Regent i Hertugdømmerne Holsteen og Lauenborg.

Til denne Paragraph har man troet at burde foreslåe en Tillægsbestemmelse, hvorefter det udtaltes, at Kongen, om han end f. Ex. mød Rigsdagens Samtykke tillige overtog Regjeringen i en fremmed Stat, dog ikke kunde forlægge Regjeringens Sæde udenfor Riget. Man indstiller altså, at der tilføies: „i intet Tilfælde kan han forlægge Regjeringens Sæde udenfor Niget“. § 8. Som Følge af den Forandring, man foreslår ved Titlen, måtte det i Eden hedde: „Danmarks Riges Grundlov“.

En Minoritet (foreslår istedetfor Udkastets Edsformular: „For den almægtige Guds Åsyn lover jeg at holde Danmarks Riges Grundlov“ at optage den hidtil almindelige Form: „Jeg lover og sværger at holde (Grundloven), så sandt hjælpe mig gud og hans hellige Ord“.

Udvalgets Flerhed har ikke fundet tilstrækkelig Grund til at fravige Udkastet.

Udkastet har tilladt Thronfølgeren at aflægge Eden på Grundloven, når han har fyldt sit 18de År, uden dog at befale ham det. Udvalget overseer ikke, at det kunde have sine Ulemper ubetinget at befale Sådant, og at det dog, for at undgåe Interregna, kan være hensigtsmæssigt at tillade, at Eden tidligere kan aflægges af Thronfølgeren. Men i så Fald anseer man det dog for naturligt, at denne ved stadfæstes af Kongen, efterat han har tiltrådt Regjeringen. Vi tænke os ikke herved en ligefrem Gjentakelse af Eden, men en høitidelig Bekræftelse i den forenede Rigsdag. Vi foreslåe altså ved Paragraphens Slutning det Tillæg: „men bør da stadfæstes af ham for den første Rigsdag efter Regjeringens Tiltrædelse.

En Minoritet ( ) antager, at det i Grundloven bør udtales, at Kongen krones. Den indstiller derfor, at der tilføies en Paragraph omtrent sålydende: „Kongens Kroning skeer, efter at han er bleven myndig, i Landets Hovedkirke og med de Ceremonier, han selv fastsætter,“

6

Udvalgets Flerhed har ikke anseet det nødvendigt, at Grundloven om dette Punkt udtalte nogen Forskrift. § 9. Denne Paragraph indeholder en Forklaring „om den forenede Rigsdag“, som naturligt hører hjemme i et følgende Afsnit. Det måtte måske og heller hedde „erkjender“ end „anerkjender“. Man foreslår derfor følgende Redaction af anden Sætning: Når da den forenede Rigsdag . . . erkjender.

For det heromhandlede Tilfælde, at Kongen bliver ude af Stand til at regjere, foreslår Paragraphen alene Udnævnelse af en Regent, medens den følgende Paragraph, der omhandler det samme Forhold med Hensyn til Thronfølgeren, tillige fastsætter, at der skal anordnes et Formynderskab. Sådant synes og at kunne blive fornødent, når det er Kongen, der bliver ude af Stand til at regjere, og man skjønner ikke rettere, end at det er Rigsdagen, der i så Fald også må anordne Formynderskabet. Ved Paragraphens Slutning foreslår man derfor følgende Tillæg: „og anordner, om fornødent gjøres, et Formynderskab“.

Ved §§ 10 og 11 har Udvalget Intet fundet at erindre; man tillader sig kun at fremhæve, at da Regenten skal aflægge den for kongen foreskrevne Eed, synes han ikke at kunne tiltræde Regjeringen, før han i den forenede Rigsdag har aflagt Eeden på Grundloven. Idetmindste sees det ikke, at der er nogen Hjemmel i Grundlovsudkastet for at lade Regenten aflægge Eeden forud; det er klart, at der ikke kan hentes nogen bindende Analogi fra den Thronfølgeren udtrykkeligt givne Ret. §§ 12—14. Udkastets § 12 fastsætter, at Rigsdagen sammentræder uden Sammenkaldelse, når Kongen er død, og enten Thronfølgeren er fraværende, eller han, skjøndt myndig, ikke har aflagt Eed på Grundloven (jfr. § 8) eller han er umyndig uden at Regenten er udnævnt og har aflagt Eed eller uden at Formynderskabet er ordnet, eller der ingen Thronfølger er. I alle disse Tilfælde skal Statsrådet i Mellemtiden føre Regjeringen.

Foreløbigt bemærkes, at den Forudsætning, at Rigsdagens Sammentræden kan blive overflødig, uanseet Thronfølgerens Umyndighed, fordi der er udnævnt en Regent, som alt har aflagt Eed, enten må være urigtig (såfremt ellers vor Bemærkning med Hensyn til § 11 er grundet eller må støtte sig til den noget subtile Betragtning, at Regenten i Egenskab af Thronfølger kunde have aflagt Eeden. Det sees heller ikke, hvorledes den Omstændighed alene, at Formynderskabet ikke er ordnet, efter Paragraphens øvrige Tankegang kunde gjøre det nødvendigt, at Statsrådet i Mellemtiden førte Regjeringen, ligesom det heller ikke sees, hvorfor denne Paragraph alene taler om det Tilfælde, hvor Thronfølgeren på Grund af Umyndighed er ude af Stand til at regjere, men ikke giver en almindelig Regel for alle Tilfælde, hvor en sådan Udygtighed måtte indtræde. Hertil kommer, at Paragraphen ikke indeholder nogen nærmere Regel med Hensyn til Thronfølgerens Fraværelse, i hvilken Henseende det dog turde være nødvendigt, udtrykkeligt at udtale Rigsdagens Myndighed, og endelig at Slutningssætningen: „I Mellemtiden føres Regjeringen af Statsrådet“ trænger til en noget større Bestemthed. Man har derfor troet at burde foreslåe en ny og skarpere Affattelse; hvorhos man i Spidsen har troet at burde stille den nye Regel, at Rigsdagen altid af sig selv sammentræder, når Kongen er død. Dette Tidspunkt er så betydningsfuldt, og der forestår desuden efter § 15 isåfald altid strax en så vigtig Forhandling, at Rigsdagens øieblikkelige Sammentræden udentvivel Vil findes hensigtsmæssig.

Det bemærkes endnu, at Regelen om Rigsdagens Sammentræden i alle de her omhandlede Tilfælde kan i Anvendelsen møde nogen Vanskelighed, hvad enten den gamle Rigsdag er opløst, uden at de nye Valg have fundet Sted, eller hvis den gamle Rigsdag endnu består, men omvendt nye Valg have fundet Sted. Udvalgets Flerhed har troet, at man i ethvert Tilfælde vilde have en anvendelig Regel, når man fastsætter, at, hvis Kongen døde, sammentræder 14de Dagen derefter uden Sammenkaldelse den sidstvalgte Rigsdag. Skulde altså i Tiden mellem Kongens Død og 14de Dagen derefter en ny Rigsdag være valgt, vilde den sidst-

7

valgte have at møde; foregåe Valgene derimod sildigere, ville de sidstvalgte Thing afløse de ældre, når disses Tid efter de almindelige Regler er udløbet.

Man foreflår altså følgende nye §§ 12—14. § 12. Er Kongen død, sammentræder 14de Dagen derefter uden Sammenkaldelse den sidstvalgte Rigsdag. § 13. Er Thronfølgeren fraværende, eller har han, skjøndt myndig, ikke aflagt Eed på Grundloven, eller er han ude af Stand til at regjere, eller er der ingen Thronfølger, føres Regjeringen af Ministerrådet, indtil Bestemmelse er tagen af Rigsdagen. § 14. Er Thronfølgeren eller Regenten fraværende, bestemmer den forenede Rigsdag, inden hvilken Tid han har at vende tilbage. Er Thronfølgeren umyndig, uden at Regent og Formynderskab er bestemt, udnævner den forenede Rigsdag Regenten og beskikker Formynderskabet. Er der ingen Thronfølger, udnævner den forenede Rigsdag en Konge og fastsætter den fremtidige Arvefølge. § 15 og 16. Ved Udkastets § 15 tillader man sig at foreslåe det Tillæg at „Civillisten ikke kan behæftes med Gjæld.“ Dette ligger vistnok ganske i Forholdets Natur, thi her er kun Talen om de årlige Indtægter, der tillægges Kongen, eller om de Statsmidler, hvis Brug skal tilkomme

ham, og om hvis Pantsættelse eller Afhændelse der således ikke kan være Tale; men en bestemt Udtalelse af denne Regel vil dog måske ikke findes urigtig.

Den Anmærkning, der i Udkastet findes ved nærværende Paragraph, skal naturligviis ikke gå over i Grundloven. Det er kun til Rigsforsamlingens Efterretning sagt, at der om vor nuregjerende Konges Civilliste vil blive meddeelt Rigsforsamlingen en allerhoieste Bestemmelse. Det må, når denne Meddelelse er skeet, ståe til Rigsforsamlingen, at tage den i fornøden Overveielse; Grundlovsudvalget har i den Anledning intet Kald til at udtale sig.

Medens der således i Grundloven kun er optaget en Regel for Civillistens Fastsættelse med Hensyn til fremtidige Konger, viser § 16 derimod, at der for Medlemmerne af det kongelige Huus strax kan bestemmes Apanager ved Lov. Dette må Udvalget ansee for aldeles rigtigt. Det står altså til Kongen og Rigsdagen at fastsætte Apanagerne i sædvanlig Lovs Form; men dette er ikke befalet og Apanagerne kunne altså også fastsættes ved Finantsloven. Udvalget må ligeledes ganske tiltræde den Bestemmelse, at Apanagerne ikke uden Rigsdagens Samtykke kunne nydes udenfor Landet; man foreslåer alene, at der i Stedet for „Landet“ sættes „Riget“, da dette Udtryk udentvivil bestemtere betegner Udkastets Tanke. Forsåvidt der derhos tilføies en Undtagelse for det Tilfælde, at alt bestående Contracter skulle holdes i Hævd; men denne Undtagelse, der alene knytter sig til de nuværende øieblikkelige Forhold, synes mindre at have sin Plads i Grundloven, end i de transitoriske Bestemmelser, der udentvivil om forskellige Forhold må gives samtidigt med Grundlovens Forkyndelse. Man overseer ikke, at lignende Undtagelser kunde også i Fremtiden hjemtes ved Contracter; men vi troe med Udkastets Forfattere, at Grundloven ikke behøver at tage særligt Hensyn til Fremtiden; thi den Lov, der hjemler Apanagen, vil kunne indeholde det fornødne samtykke, når Rigsdagen dertil måtte finde tilstrækkelig Hjemmel.

Man har i Udvalget reist det Spørgsmål, om der ikke i Grundloven, ligesom Tilfældet for Tiden er i Kongeloven, burde findes Bestemmelser om de kongelige Prindsers og Prindsessers Forhold, og om det ikke i alt Fald, selv om man ikke ansåe positive Grundlovsbestemmelser herom for nødvendige, burde antydes, at dette Forhold skulde ordnes ved en Huuslov. Udvalget har imidlertid troet for Øieblikket at burde opsætte en Meningsyttring herom, idet man nemlig først efter at have gennemgået hele Udkastet ansåe det rigtigt at behandle Spørgsmålet om den Form, hvori Kongelovens Ophævelse burde udtales, til hvilket Spørgsmål da naturligt knytter sig det andet Spørgsmål, om der uanseet Grundlovens nye Bud stod enkelte Kongelovsbestemmelser tilbage, som ikke ganske kunde undværes, uagtet den i Almindelighed ophævedes.